

Åsbro – Askersund, arkeologisk utredning etapp 2

Arkeologisk utredning etapp 2 samt kompletterande utredning etapp 1
inom tre tidigare undantagna områden inför utbyggnad av väg 50
i Lerbäcks och Askersunds socknar, Närke

Annica Ramström

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2014:24
ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Åsbro – Askersund, arkeologisk utredning etapp 2

Arkeologisk utredning etapp 2 samt kompletterande utredning etapp 1
inom tre tidigare undantagna områden inför utbyggnad av väg 50
i Lerbäcks och Askersunds socknar, Närke

Annica Ramström

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2014 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2014:24

Författare Annica Ramström

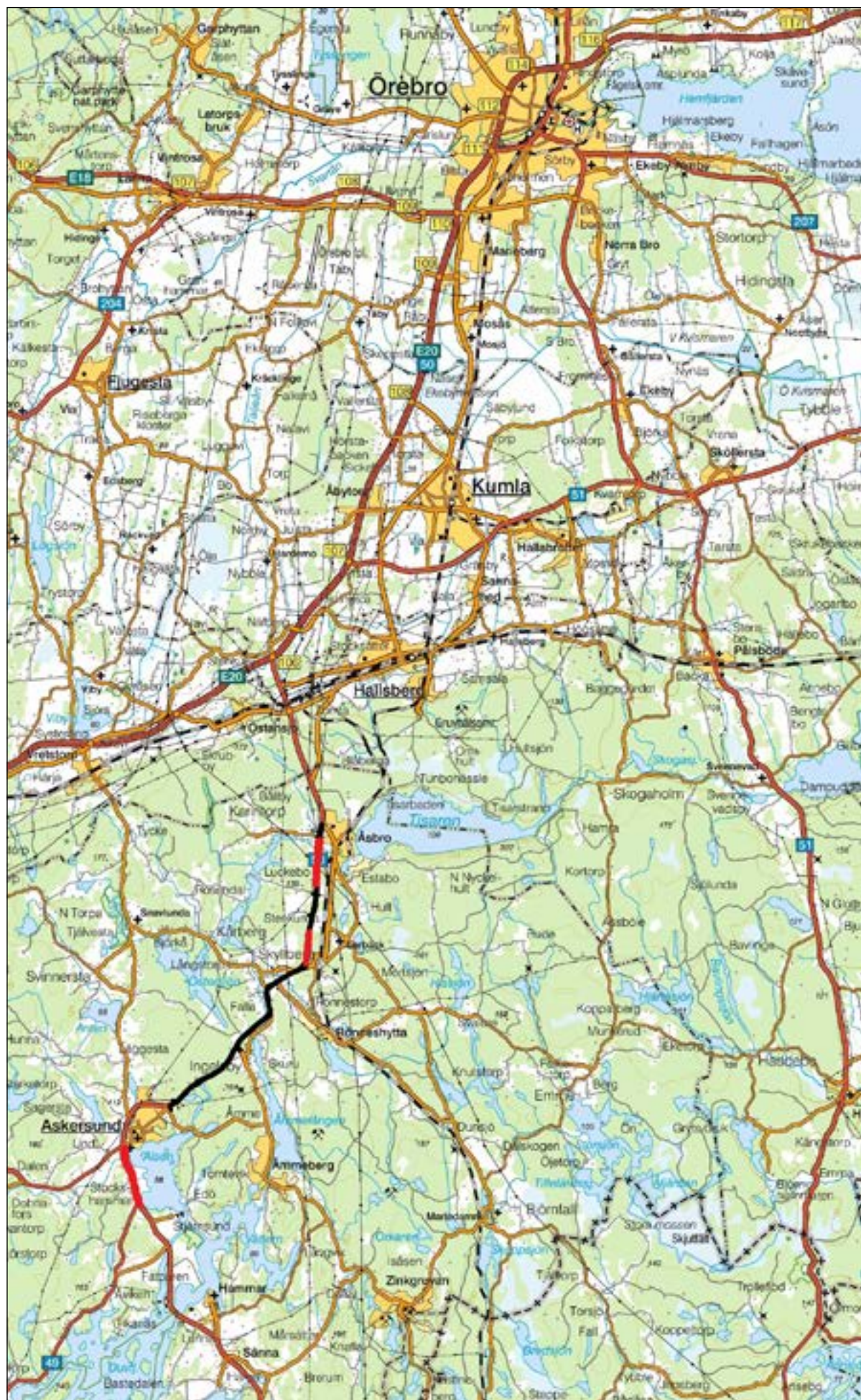
Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Översiktsbild över objekt 2 från öster.
Foto Helmut av Bergold.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning och bakgrund.....	5
Kompletterande arkeologisk utredning etapp 1	6
Syfte och metod	6
Resultat.....	6
Sträcka 1	6
Sträcka 2	7
Sträcka 3	7
Arkeologisk utredning etapp 2.....	8
Syfte.....	8
Metod	8
Resultat.....	9
Objekt 1.....	9
Objekt 2.....	11
Objekt 3.....	11
Objekt 4.....	13
Objekt 6.....	13
Objekt 10.....	14
Objekt 11/RAÄ Lerbäck 365:1.....	14
Objekt 12.....	17
Objekt 13.....	17
Objekt 14.....	19
Objekt 16.....	19
Objekt 17.....	19
Objekt 18.....	21
Objekt 20.....	21
Referenser	22
Administrativa uppgifter	23
Bilagor.....	24
Bilaga 1. Schaktplaner	
Bilaga 2. Schakttabell	
Bilaga 3. Anläggningstabell	
Bilaga 4. Genomgång av slagen kvarts	
Bilaga 5. Makrofossilanaly	

Figur 1. Översiktskarta med utredningsområdet etapp 2 markerat med svart samt de kompletterande sträckorna för utredningen etapp 1 markerat med rött.

Sammanfattning

Under juli månad 2014 genomförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk utredning etapp 2 samt en kompletterande utredning etapp 1 inför utbyggnaden av väg 50 mellan Åsbro och Askersund. Den arkeologiska utredningen etapp 2 hade i november 2013 föregåtts av en arkeologisk utredning etapp 1 som även den genomfördes av Arkeologgruppen AB.

Den arkeologiska utredningen etapp 2 bestod i att tolv objekt som pekats ut som möjliga fornlämningar samt en fornlämning som var skadad av bygget av väg 50 utredningsgrävdes med maskin för att utröna den antikvariska statusen samt för att för fornlämningens del undersöka dess bevarandegrad.

Av de tolv objekten utmynnande två till att vara fornlämning efter utredningsgrävningen. Det var objekt 1 som visade sig vara en förhistorisk boplatz samt objekt 11 som är en torpbebyggelse med ett fyndinnehåll som sträcker sig från 1700-talet och framåt.

Två objekt kräver eventuellt ytterligare insatser för att bedömning ska kunna göras. Det rör sig om objekt 6, en boplatz från stenåldern där inga lager eller anläggningar påträffades men väl kvarts av bra kvalitet. Åtminstone en bit var slagen. I övrigt hittades spridd skärersten i schakten. Det andra objektet är en ugn, objekt 12, som inte via sökschaktsgrävningar gav några ledtrådar kring funktion eller datering. Inga ytterligare anläggningar intill ugnen kunde identifieras.

Inledning och bakgrund

I november månad år 2013 genomförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk utredning etapp 1 inför utbyggnaden av väg 50 mellan Åsbro och Askersund, Närke. Utredningen omfattade arkiv- och kartstudier samt fältinventering. Vid fältinventeringen registrerades 20 stycken arkeologiska objekt varav två klassades som fornlämning, Askersunds stadskvarn (objekt 19, RAÄ Askersund 165:1) samt lägenhetsbebyggelsen Falla (objekt 14). Ytterligare elva objekt klassades som möjlig fornlämning och sju objekt som övrig kulturhistorisk lämning (Ramström 2013).

Av de elva objekt som klassades som möjliga fornlämningar utgjordes fem stycken av boplatzlägen, fem stycken av synliga bebyggelselämningar, en av fossil åker med röjningsrösen och en stensträng samt en lämning i form av en ugn. Länsstyrelsen i Örebro län bedömde att samtliga elva objekt samt objekt 14, lägenhetsbebyggelsen Falla, skulle bli föremål för en utredning etapp 2, det vill säga utredningsgrävning.

Utöver den arkeologiska utredningen etapp 2 gjordes även en kompletterande arkeologisk utredning etapp 1 på ytterligare tre sträckor. Två av sträckorna låg mellan Åsbro och Askersund och den tredje sträckan låg söder om Askersund.

Den arkeologiska utredningen etapp 2 och den kompletterande arkeologiska utredningen etapp 1 genomfördes under juli och augusti år 2014 av Helmut Bergold och Annica Ramström, Arkeologgruppen AB.

Rapporten har delats upp i två delar, en del rör den kompletterande utredningen etapp 1 och en del rör utredningen etapp 2, detta för att förenkla läsandet av rapporten.

Utredningen beställdes av Länsstyrelsen i Örebro län och uppdragsgivare var Trafikverket.

Kompletterande arkeologisk utredning etapp 1

Den kompletterande utredningen etapp 1 berörde tre sträckor som inte var aktuella vid den första utredningen etapp 1 år 2013.

Syfte och metod

Syftet med den kompletterande arkeologiska utredningen etapp 1 var att klargöra i vilken utsträckning det förekom fornlämningar inom det planerade exploateringsområdet. Resultatet ska också bidra till att ge Länsstyrelsen och Trafikverket ett bättre planeringsunderlag inför kommande arbetsföretag.

Den arkeologiska utredningen etapp 1 omfattade följande moment:

- Arkiv- och litteraturstudier samt kartanalyser. Då stora delar av arkiv- och litteraturstudierna redan gjorts inför utredningen år 2013 rörde det sig endast om kompletteringar för de tre nyttillkomna sträckorna. Det kom att omfatta detaljerade kartanalyser av det historiska kartmaterialet i Lantmäteriets digitala databas på nätet, en sökning i historiska museets fynddatabas samt en sökning i Skog- och historia-registret hos Skogsstyrelsen.
- Fältinventering. Det innebar att utredningsområdet besiktigades okulärt i syfte att hitta tidigare ej kända forn- och/eller kultur lämningar ovan mark samt för att bedöma eventuella boplatsslägen som skulle kunna bli aktuella för en utredning etapp 2. Samtliga sedan tidigare kända lämningar mättes in, fotograferades och beskrevs. Detta gäller för de lämningar som var kända enligt Fornsök och projektet Skog och Historia. Utöver det dokumenterades de objekt som hittas, bland annat med hjälp av kart- och arkivstudierna, vid fältinventeringen genom att mätas in, fotograferas och beskrivas.

Resultat

Sträcka 1

Den första sträckan var belägen söder om Åsbro och vägen mot Västra Å på den östra sidan om väg 50. Sträckan var 1,8 kilometer lång och 25–30 meter bred. I den norra delen finns åkermark som hör till gården Österäng. Åkern sluttade svagt mot ett vattendrag i söder. I vattendraget har det under andra halvan av 1800-talet

funnits en såg (Rikets allmänna kartverk akt: Lerbäck J112-64-20). Inga spår efter sågen kunde iakttas. Möjligen har den legat mer österut och utanför utredningsområdet.

Söder om ån övergår terrängen till skogsmark. Inga lämningar påträffades inom skogspartiet. Skogen i det här området har under historisk tid varit ett utmarksområde, där inga spår efter mänskliga aktiviteter är synliga idag om man bortser från utdikningar gjorda med grävmaskin i modern tid.

Sträcka 2

Den andra sträckan låg norr om den södra avtagsvägen mot Lerbäck från väg 50. Sträckan var 1,4 kilometer lång och 25–30 meter bred, även denna belägen på den östra sidan om väg 50. Terrängen bestod uteslutande av skogsmark med bitvis sank partier, bland annat Björnmossen. Inom utredningsområdet återfanns inga lämningar eller boplatslägen varken vid arkivstudierna eller fältinventeringen.

Sträcka 3

Den tredje sträckan låg söder om Askersund, mellan den södra infarten och avtagsvägen till väg 49. Sträckan var 2,5 kilometer lång och 20-90 meter bred. Utredningsområdet löpte på båda sidor om väg 50 utom i ett kort avsnitt mellan Nordhammar och Stockhammar där utredningsområdet bara var på den östra sidan.

Inom utredningsområdet fanns en känd fornlämning i form av en milsten, RAÄ Askersund 104:1, belägen vid avtagsvägen till Nordhammar. Den står i direkt anslutning till väg 50 på den västra sidan. Området mellan Nordhammar och den södra infarten till Askersund består av blöta och sank marker med slyskog och bedömdes inte som lämpliga boplatslägen.

Vid Stockhammar återfinns det enda arkeologiska objektet på sträckan, objekt 20. Det rör sig om gårdslägena för de gårdar som i äldre tider funnits inom byn. År 1790 bestod Stockhammar av sju stycken hemman, idag återstår endast två (Lantmäteristyrelsens arkiv akt: S4-85:3). De övriga hustomterna inom byn har legat både söder och norr om dagens gårdsbebyggelse, i vad som idag är uppodlad åkermark. Byn har i äldre tider bildat en halvcirkel på ett i terrängen tydligt markerat höjddparti. Den äldsta kartan över Stockhammar härrör från 1733 (Lantmäteristyrelsens arkiv akt: S4-85:1). Enligt Ortnamnsregistret har byn åtminstone fyra medeltida belägg i Svenskt Diplomatarium där det äldsta härrör från år 1315 och berör ett byte av gårdar. De övriga beläggen är från 1400-talet. Detta gör att även medeltida strukturer kan finnas inom utredningsområdet. Inom objekt 20 genomfördes en utredningsgrävning etapp 2, se sid 21. Ett par hundra meter nordväst om Stockhammar finns uppgifter om en hög och ett eventuellt gravfält, Askersund 105:1-2. Närheten till den medeltida byn och osäkerheten

kring det eventuella gravfältet som av ortsbefolkningen betecknas som ett bygdegravfält (enligt Fornsök) gör att det inte går att utsluta att byläget även kan innehålla förhistoriska boplatslämningar.

I den allra sydligaste delen av utredningsområdet, vid avtagsvägen mot väg 49, har det enligt häradsekonomiska kartan funnits en backstuga och ett soldattorp på den östra sidan (Rikets allmänna kartverk akt: Askersund J112-64-24). Detta bekräftas också av Skog- och Historia-inventeringen som har en träff på platsen bestående av 1/ jordkällare 3,5x2,5 meter stor med ingång i öster samt 2/ en möjlig husgrund. Idag finns inga av dessa lämningar bevarade på platsen, men man kan fortfarande skönja den forna tomten eller de forna tomterna i form av trädgårdsväxter och fruktträd samt en bevarad hage.

Arkeologisk utredning etapp 2

Den arkeologiska utredningen etapp 2 berörde de lämningar och eventuella boplatslägen som hittades i samband med den arkeologiska utredningen etapp 1 vilken gjordes under hösten år 2013 (Ramström 2013). Det rörde sig om tolv objekt varav fem boplatslägen, fem lägenhetsbebyggelser och/eller torplämningar, en industri-lämning och en fossil åker med röjningsrösen och en stensträng.

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att klargöra i vilken utsträckning det förekommer fornlämningar inom det planerade exploateringsområdet. Utöver det ska resultatet från den arkeologiska utredningen etapp 2 bidra till att ge Länsstyrelsen i Örebro län och Trafikverket ett bättre planeringsunderlag inför kommande arbetsföretag.

Metod

Då det rörde sig om olika lämningstyper kom den arkeologiska metoden att skilja sig åt mellan de olika objekten. Gemensamt för samtliga objekt var att schakt och anläggningar mättes in digitalt med GPS för bearbetning i dator med programmen Intrasis 3.0 samt ArcGIS. Samtliga objekt dokumenterades översiktligt eller kompletterades från utredningen etapp 1. Inom objekten dokumenterades samtliga schakt stratigrafiskt medan anläggningar dokumenteras i plan samt typbestämdes, ett urval fotograferades med digitalkamera.

På de fem möjliga boplatslägena drogs sökschakt med skiktvis avbaning ner till anläggningsnivå eller steril mark. På två boplatslägen, objekt 2 och 6, handgrävdes rutor. Sanden i rutorna sållades i syfte att hitta fynd, då platserna bedömts som lägen för stenåldersbosättningar. På dessa platser togs bara den allra översta torven bort innan handgrävning med gotlandshacka och skärslev vidtog.

De fem lägenhetsbebyggelserna och/eller torplämningarna samt ugnslämningen var samtliga lämningar synliga ovan mark. Platserna utredningsgrävdes i syfte att söka daterbara fynd. Schakt och ytor togs upp med grävmaskin som grävde skiktvis ner till kulturlager eller steril mark. I de fall som det fanns kulturlager handgrävdes detta med gotlandshacka och skärslev i syfte att leta daterbara fynd.

Ett objekt berörde fossil åkermark i form av rösen, stensträngar samt röjda ytor. På platsen drogs sökschakt med maskin skiktvis ner till steril mark. Syftet var att söka lämningar som inte var synliga ovan mark samt att ta prover för makrofossilanalys och eventuellt genom dessa kunna få ett bra underlag av ¹⁴C-datering. Makrofossilanalysen har gjorts av Jens Heimdahl, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt.

Resultat

Resultaten från den arkeologiska utredningen etapp 2 redovisas med objekten från norr till söder.

Objekt 1

Lämningstyp: Boplats

Status: Fornlämning

Datering: —

Objekt 1 bedömdes vid den arkeologiska utredningen etapp 1 som ett möjligt boplatsläge, 95x35 meter stort, beläget på en östvästlig förhöjning med en undergrund av sand, 110-115 meter över havet. Marken nyttjas idag som åkermark.

Några hundra meter väster om objekt 1 hittades, vid en arkeologisk utredning år 2012, ett aktivitetsområde bestående av två kolningsgropar, en kol- och/eller sotfläck och en smideshård. Platsen bedömdes som fornlämning (Bondesson W., Forenius, S., Nilsson, P. & Beckman-Thoor, 2013:37).

Inom objekt 1 drogs 16 schakt. I sex av schakten; S205, S209, S214, S217, S220 samt S221, hittades anläggningar i form av 5 härdar och 2 stolphål. I ploglagret förekom enstaka slaggbitar, vilket kan indikera att det funnits någon form av smidesverksamhet i närområdet. Vid schaktningen gjordes bedömningen att ytterligare schakt behövdes tas upp i söder då boplatslämningar i S217 hittades. I de schakt som drogs i den sydliga slutningen hittades ytterligare tre härdar.

Boplatsen är kraftigt sönderplöjd vilket hänger ihop med jordmånen som består av sand. I flera fall kunde anläggningar anas vid den skiktvisa avbaningen, men anläggningarna var så sönderplöjda att hela fyllningen låg i övergången mellan ploglager och sand utan någon struktur eller möjlighet till avgränsning. De lämningar som dokumenterades var samtliga avgränsade och tydliga i plan, men grunda. Flera av härdarna, men inte alla, är snarare att beteckna som härdbottnar.

Boplatsen är inte avgränsad och möjligen kan lämningarna tillsammans med de lämningar som hittades väster om ytan vid utredningen för den nya kraftledningen år 2012 utgöra en större sammanhängande boplatsoch/eller aktivitetsyta.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 7.

Objekt 2

Lämningstyp: Boplatssläge

Status: Avskrivs

Objekt 2 bedömdes som ett möjligt läge för stenålderslämningar, 95x35 meter stort, beläget på en sandig platå som övergår i en sydsluttning på en höjd av 110–115 meter över havet. Området har tidigare nyttjats som sandtag men i de delar som bedömdes som eventuellt läge var marken orörd.

Inom ytan drogs fyra schakt och inom varje schakt grävdes tre rutor, vilket ger sammanlagt tolv rutor. Rutorna var 1x1 meter stora och grävdes för hand till ett djup av 0,1–0,2 meter. Sanden i schakten sållades för att fånga upp eventuella kvartsavslag.

Inga lämningar eller fynd påträffades varför platsen utgår.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 8.

Objekt 3

Lämningstyp: Boplatssläge

Status: Avskrivs

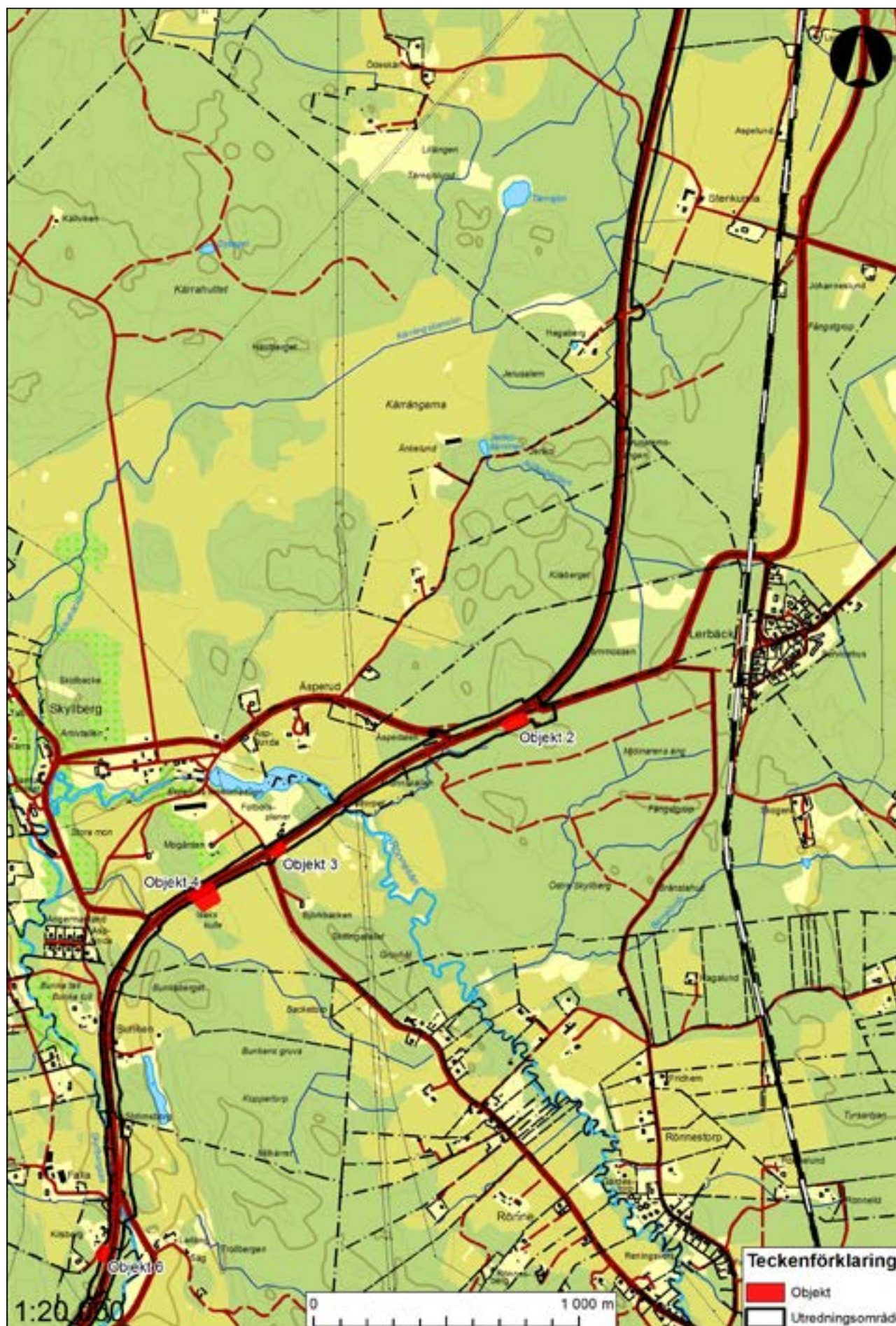
Objekt 3 bedömdes som ett möjligt boplatssläge i hagmark, 40x25 meter stort och 100–110 meter över havet. Läget är ett höjddparti som övergår i en svag västsluttning, delvis berg i dagen, framförallt på krönpartiet. Inom ytan fanns en stenrad som vid utredningen etapp 1 tolkades som en eventuell terrassering. Inom ytan fanns också stenansamlingar som kunde utgöra rösen eller eventuellt gravar. Strax söder om undersökningsområdet finns en antydning till ett skärvtensflak beläget uppe på, och intill berg i dagen. Packningen, som består av skärvig och skörbränd sten, är 5x3 meter stor, 0,1 meter hög och något välvd. Packningen är delvis övertorvad. Möjligen kan den utgöra resterna efter en bortplockad skärvtenshöj.

Inom ytan drogs fem schakt. Under grästorven fanns gul sand, ibland med inslag av moränsten eller berg i dagen.

Ett av schakten drogs genom terrasseringen och då kunde konstateras att det rörde sig om uppkastad odlingssten som placerats vid kanten till åkern.

Ett schakt drogs genom en av stensamlingarna som bedömdes som ett eventuellt röse, A229. Stenarna, vilka saknade inbördes struktur och låg spridda i sanden, bedömdes som naturlig moränsten.

En av stensamlingarna intill ett markfast block, A230, torvades

Figur 3. Översiktskarta med utredningsområdet och objekt 2, 3, 4 och 6 markerat med rött.
Skala 1:20 000.

av för hand och grävdes med gotlandshacka och skärslev. Stenarna i packningen saknade struktur och mot botten av stensamlingen hittades buteljglas från sent 1800-tal.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 9.

Objekt 4

Lämningsstyp: Boplatsläge

Status: Avskrivs

Söder om utredningsområdet och objekt 4 hittades vid den arkeologiska utredningen etapp 1 två stensättningar. Objekt 4 bedömdes vara ett av flera möjliga boplatslägen hörande till gravarna. Objektet var beläget i hagmark och omfattade en yta om 85x65 meter. På platsen drogs fem schakt. Samtliga schakt uppvisade en likartad stratigrafi men med något olika djup. Under grästorven fanns ett 0,3–0,5 meter tjockt ploglager, och under detta en botten av gulvit sand. I S236 fanns ett mörkt organiskt skikt under ploglagret, vilket tolkades som en utdikad vattenspegel. Schaktet grävdes inte i botten.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 10.

Objekt 6

Lämningsstyp: Boplats

Status: Möjlig fornlämning

Datering: Stenålder

Objekt 6 är beläget på en sydvänd platå bevuxen med gles barrskog. Det ligger på en höjd av 100–110 meter över havet med en yta om cirka 40x25 meter.

Inom ytan drogs fem schakt och fyra rutor handgrävdes och sållades. Inga anläggningar hittades men skörbränd och skärvig sten hittades spridda i schakten. I schakt S238 och S242 hittades kvarts av god kvalitet och som i fält bedömdes som möjligen slagen. Kvartens skickades till Christina Lindgren på Kulturmiljövård Mälardalen för en bedömning av om den var slagen eller inte. Hennes bedömning var att kvartsen var av bra kvalitet samt att åtminstone ett var ett avslag samt att ytterligare ett var avfall som möjligen var slagen.

Hennes sammantagna bedömning var:

"Utifrån att bara se den slagna kvarsten skulle jag vara tveksam till att tolka det som spår av boplats. Det är egentligen bara 1 avslag som är tydligt. De andra, större, bitarna är av väldigt god kvalitet men uppvisar inte några tydliga tillverkningsspår. Oftast brukar boplatserna innehålla en blandning av större och mindre bitar där de mindre bitarna dominerar i antalet. Här är det tvärtom. Eventuell fornlämningsstatus beror naturligtvis på om det finns andra indikationer i schakten, keramik, skärvsten m.m." (se bilaga 4).

För schaktplan, se bilaga 1, figur 11.

Objekt 10

Lämningstyp:

Fossil åkermark innehållande röjningsrösen, stensträng och stenmur

Status: Avskrivs

Objektet var beläget i en gles barrskog som genomskars av ett mindre vattendrag eller dike. Lämningen bestod av:

1/ Ett tiotal röjningsrösen, oregelbundet runda 6–4 meter i diameter och 0,3–0,4 meter höga. De är belägna i en svag östsluttning. Samtliga rösen var kraftigt övertorvade.

2/ Stensträng i form av en enradig hägnad, delvist gles lagd. Den är 25 meter lång, byggd av stenar i storleken 0,4–0,5 meter. Hägnaden är kraftigt övertorvad.

3/ Röjda ytor som återfinns öster om 1/ och 2/.

Vid den arkeologiska utredningen etapp 2 var området vattensjukt vilket inte var fallet vid fältinventering etapp 1 som gjordes på hösten. Inom ytan drogs trots att den var vattensjuk och sank fem schakt som samtliga uppvisade samma stratigrafi, under skogstorven fanns gul-brun sand.

Ytterligare tid avsattes för att inventera en större yta utanför utredningsområdet. Detta gjordes för att söka svar på om det rörde sig om fornlämning eller ej. Denna inventering visade att området verkar varit utsatt för någon form av modernt ingrepp som bland annat inneburit att diken grävts med grävmaskin. Om detta lett till att vatten tillkommit till området eller dränerats bort är oklart. Möjligen har torvtäkt eller prospektering för bergsbruk gjorts i området, detta skulle då skett före dräneringarna. Torvtäkten skulle då ha legat inom utredningsområdet medan prospekteringen varit belägen utanför där det fanns ingrepp som starkt påminde om skärpningar, dock saknades skrotsten vilket brukar finnas.

Inom den röjda ytan togs fyra jordprover som analyserats av Jens Heimdahl, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, i syfte att utröna spår efter eventuell odling. Samtliga prover visade på ett snarlikt innehåll. Proverna visar att det kan röra sig om en röjning av området och att denna i så fall ska ha skett i sen tid, det vill säga under 1800- eller 1900-talet. För ett utförligare resonemang kring jordproverna se bilaga 4.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 12.

Objekt 11/RAÄ Lerbäck 356:1

Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse

Status: Fornlämning (tidigare övrig kulturhistorisk lämning)

Datering: 1700-tal och framåt

Lämningen var känd sedan tidigare i Fornsök där den benämns som en rest efter backstugan Espedalsfallet. Lämningen är belägen i en svacka eller ravin som förstärks av att väg 50 är uppbyggd precis intill

svackan. Vid fältinventeringen som gjordes för utredningen etapp 1 var lämningen kraftigt beväxt med sly. Inför utredningen etapp 2 gjordes en slyröjning. Det var dock inte möjligt att röja hela ytan.

Lämningen består av:

1/ Husgrund, 15x6 meter med långsidan i sydsydost-nordnordvästlig riktning. Syllstensgrund bestående av stenar i storleken 0,3–0,4 meter, övermossad. I den södra delen finns ett spisiröse, 1x1,5 meter stort och 0,1–0,2 meter högt. Enligt Fornsök ska det på platsen finnas två husgrunder, men varken vid utredningen etapp 1 eller 2 kunde någon ytterligare husgrund påträffas. Möjligen kan detta förklaras med att platsen var övervuxen med sly vid båda tillfällena.

Cirka 30 meter sydväst om 1/ återfanns:

2/ Källar- eller husgrund (i Fornsök benämnd jordkällare), 6x4 meter stor och uppbyggd till 1 meter av natursten i storleken 0,25–0,4 meter. Ingång mot väster. Källarens längdriktning är sydsydost-nordnordväst. Cirka 40–50 meter nordöst om 1, på andra sidan om ett mindre vattendrag, uppe på en höjd finns:

3/Stenmur, 75 meter lång och 0,5 meter bred, upp till 1,2 meter hög. Kraftigt övertorvad.

Inom ytan drogs nio schakt, varav fem var fyndförande. I åtta av schakten kunde ett kulturlager av grå siltig sand iakttas. Fynden i schakten bestod i huvudsak av keramik och glas. I schakt S257 hittades ett obestämbart järnföremål som enda fynd och i schakt S260 hittades ett mynt präglat av Oscar I som regerade mellan åren 1844-1859. Myntet var i så dåligt skick att präglingsåret inte framträdde.

De schakt som innehöll keramik och fynd var belägna invid de båda grunderna. Schakt S252 och S255 var båda belägna invid husgrund 1. I schakten fanns keramik från 1700- och 1800-talet. Ingen stratigrafi kunde urskiljas i kulturlagret. Invid källaren eller husgrunden 2 hittades myntet i S260 och keramik i S259. Keramikens vid källaren är överlag yngre än den keramik som hittades vid husgrunden 1. De tidsmässigt blandade fynden kan förklaras med att platsen varit bebodd under en lång period.

Det historiska kartmaterialet, framförallt häradsekonomiska kartan från 1864-67 visar att det på platsen legat en backstuga, Espedalsfallet (Rikets allmänna kartverk akt: J112-64-25). Enligt husförhörslängderna är detta en felskrivning och det ska istället vara Åskedalsfallet, en backstuga som legat på Ingelsbyns mark. Ytterligare en genomgång av kartmaterialet och husförhörslängderna för Lerbäck socken visar att det på platsen också legat, delvis samtida, ett torp eller engård vid namn Wigerängen. Den husgrund 1 som finns på platsen är av en storlek som är betydligt större än vad som kan förväntas av en backstuga med sina mått på 15x6 meter.

Figur 4. Översiktskarta med utredningsområdet och objekt 6, 10, 11, 12 och 13 markerat med rött. Skala 1:20 000.

Måtten är däremot klassiska för en parstuga. Husgrunden ger en yta på 90 kvadratmeter vilket också stämmer bättre med en parstuga. Enkelstugorna brukar ligga på omkring 40 kvadratmeter.

När området kring källaren eller husgrunden 2 röjts visade det sig att källarens ingång som var belägen i väster hade en utbyggnad som påminde om en farstu. Ingången till källaren var heller inte belägen på kortsidan, vilket är vanligt på källargrunder utan på den västra långsidan. Det går inte att utesluta att jordkällaren skulle kunna vara backstugan Äskedalsfallet, belagd från mitten av 1800-talet.

Hela lämningen är välbevarad om än kraftigt överväxt med träd och sly.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 12.

Objekt 12

Lämningstyp: Ugnslämning

Status: Möjlig fornlämning

Datering: Odaterad

Lämningen består av en välbevarad kallmurad ugn, 3x2 meter stor och upp till 1,5 meter hög. Den är byggd av utvald natursten. Lämningen är belägen i en trädbevuxen svacka där marken omkring ugnen är markberedd med grävda kanaler och vallar. Vid lämningen drogs fem schakt vilka samtliga uppvisade samma stratigrafi, överst skogstorv och därunder sand. Schakten drogs i syfte att hitta eventuella kulturlager eller anläggningar som kunde bidra till att förklara ugnens användningsområde samt datera nyttjandet av området. Då schakten inte gav några ledtrådar togs kontakt med Askersunds hembygdsförening samt lokalbefolkningen för att söka information kring lämningen. Varken hembygdsföreningen eller lokalbefolkningen kände till ugnens existens. Det finns inget kollektivt minne eller historia i bygden om ugnen eller dess funktion.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 13.

Objekt 13

Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse, Hollvarbacken

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Datering: Odaterad

Objekt 13 bedömdes vid utredningen etapp 1 som möjlig rest efter en av backstugorna Hollvarbacken vilken ursprungligen bestått av två stugor. Lämningen bestod av:

1/Lägenhetsbebyggelse 4x2 meter stor med upplagd sten i två skift, upp till 0,4 meter hög.

2/Stenmur, 130 meter lång och upp till 0,8 meter hög.

Invid den eventuella backstugan drogs två schakt i syfte att söka kulturlager samt fynd för att kunna datera densamma. Inga lämningar eller lager påträffades i schakten som bestod av gul sand direkt

Figur 5. Översigtskarta med utredningsområdet och objekt 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17 och 18 markerat med rött. Skala 1:20 000.

under grästorven. Avsaknaden av lager och fynd gjorde att grunden omtolkades från backstuga till en jordkällare hörande till någon av backstugorna som bör ha legat där nuvarande väg 50 går.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 14.

Objekt 14

Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse, Fallet

Status: Fornlämning

Datering: Första halvan av 1800-talet

Lämningar efter backstugan Fallet, belagd i kartmaterial och husförhörlängder till första halvan av 1800-talet. Lämningen är idag belägen i gles barrskog i direkt anslutning till väg 50. Vid utredningen etapp 1 konstaterades att endast ett fåtal syllstenar hörande till en byggnad fanns bevarade inom utredningsområdet. Ytterligare lämningar i form av stenmurar, odlingsrösen samt fossil åkermark är belägna utanför utredningsområdet.

Inom ytan drogs två schakt vilka båda saknade lämningar eller kulturlager. Schakten drogs i vad som visade sig vara en med stenblock uppbyggd husterrass. Huset som stått på platsen bedömdes ha legat där slänten och dikningen för väg 50 finns idag. Den lilla yta som berörs i samband med vägbygget i kombination med de fragmentariska lämningar som finns på platsen samt avsaknaden av bevarade lager inom utredningsområdet gör att det antikvariska och arkeologiska värdet av lämningen bedöms som lågt.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 15 och 16.

Objekt 16

Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse samt eventuell tjärdal

Status: Avskrivs

Objekt 16 bedömdes vid utredningen etapp 1 som en lägenhetsbebyggelse belägen invid en skogsväg, i gles barrskog.

Vid maskinschaktning på platsen kunde konstateras att det rörde sig om syllstenar som dumpats eller lagts på platsen invid en täktgrop vilket vid utredningen etapp 1 bedömdes som en eventuell källare. Även den eventuella tjärdalen visade sig vid schaktning vara en sandtäckt. Inom området drogs fem stycken schakt.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 16.

Objekt 17

Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Datering: Efter år 1850

Objekt 17 är beläget inom en nu överväxt trädgårdstomt eller gårdstun som omgärdas av en stensträng av klumpstenar med ingång mot väster. Lämningen består av en husgrund med gjuten betongplatta med en äldre syllstensgrund synlig under plattan.

Figur 6. Översiktskarta med utredningsområdet och objekt 20 markerat med rött. Skala 1:20 000.

Inom lämningen drogs 2 schakt i syfte att hitta ytterligare lämningar eller kulturlager. Inga tydliga kulturlager hittades, de fynd som hittades var från tiden efter år 1850. Möjligen kan huset ha använts som tvättstuga då det ligger i anslutning till en bäckfåra.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 17.

Objekt 18

Lämningstyp: Lägenhetsbebyggelse

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Datering: Efter år 1850

Lämningen var belägen söder om infartsvägen till Askersunds stadskvarn, RAÄ Askersund 165:1. Själva husgrunden som är 10x6 meter med en i öster valvslagen källare ligger invid dikeskanten till väg 50 och bedöms kunna ha tillhört den husbebyggelse som funnits runt stadskvarnen om än i ett ur antikvariskt perspektiv sent skede.

Invid husgrunden drogs tre schakt vilka inte innehöll något tydligt kulturlager. Trots avsaknaden av kulturlager hittades ändå fynd i form av rester efter en kakelugn samt keramik och flaskor. Fynden dateras till 1800-talets andra hälft.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 17.

Objekt 20

Lämningstyp: gårds-/bytomt

Status: Avskrivs

Objekt 20 bedömdes vid den kompletterade utredningen etapp 1 som ett möjligt läge för delar av tomter som hört till byn Stockshammar vilken i äldre tid bestått av sju gårdar. Av dessa gårdar återstår idag två stycken. Det historiska kartmaterialet gjorde gällande att utredningsområdet möjligen skulle kunna tangera den västra delen av byns hustomter. Själva bebyggelsen till största delen har legat längre i öster, vilket även är synligt på den bostadsbebyggelse som finns bevarad i byn. Öster om väg 50, intill befintlig bebyggelse samt norr och söder om denna drogs åtta schakt som samtliga visade ett likartat innehåll med ett plogdjup om 0,25–0,35 meter och under detta orörd ljusgrå lera. I och med att samtliga schakt saknade kulturlager, anläggningar eller fynd gjordes bedömningen att inga schakt behövde dras väster om vägen, då den östra delen bedömdes som bästa läget även för en eventuell förhistorisk boplats.

För schaktplan, se bilaga 1, figur 18.

Referenser

Tryckta källor

- Ramström, A. 2013. Åsbro-Askersund. Särskild arkeologisk utredning etapp 1 inför utbyggnaden av väg 50, Lerbäcks och Askersunds socknar, Närke. Arkeologgruppen rapport 2014:02.
- Bondesson, W, Forenius, S, Nilsson, P & Beckman-Thoor, K. 2013. Sydvästlänken Örebro. Närke, Hallsbergs, Hammars, Lerbäcks och Viby socknar. Arkeologisk utredning etapp 2. Riksantikvarieämbetet, UV rapport 2013:25.

Otryckta källor

Kartor

- Häradsekonomiska kartan, Åmmeberg. 1864-67. Rikets allmänna kartverk akt: J112-64-25.
- Ingelsbyn, 1827. Storskifteskarta. Lantmäterimyndighetens arkiv, akt: 18-ler-106.

Administrativa uppgifter

Landskap: Närke
Län: Örebro län
Kommun: Askersunds kommun
Socken: Lerbäcks och Askersunds socknar
Fastighet: —

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2014_19
Länsstyrelsens diarienummer: 431-2500-2014
Projektnr: 2014_19
Fornlämningsnr: —

Projektledning:

Annica Ramström och Helmut Bergold

Personal:

Annica Ramström och Helmut Bergold
med kort medverkan av Madeleine Forsberg

Undersökningstid: 2014-07-21 till 2014-08-20

Exploateringsyta: —

Undersökt yta: —

Läge: Ekonomiska kartan:
Åsbro 9F8b
Lerbäck 9F7b
Skyllberg 9F 7a
Skuru 9F 6a
Askersund 9E 5j

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd tillvaratogs.

Bilagor

Bilaga 1. Schaktplaner

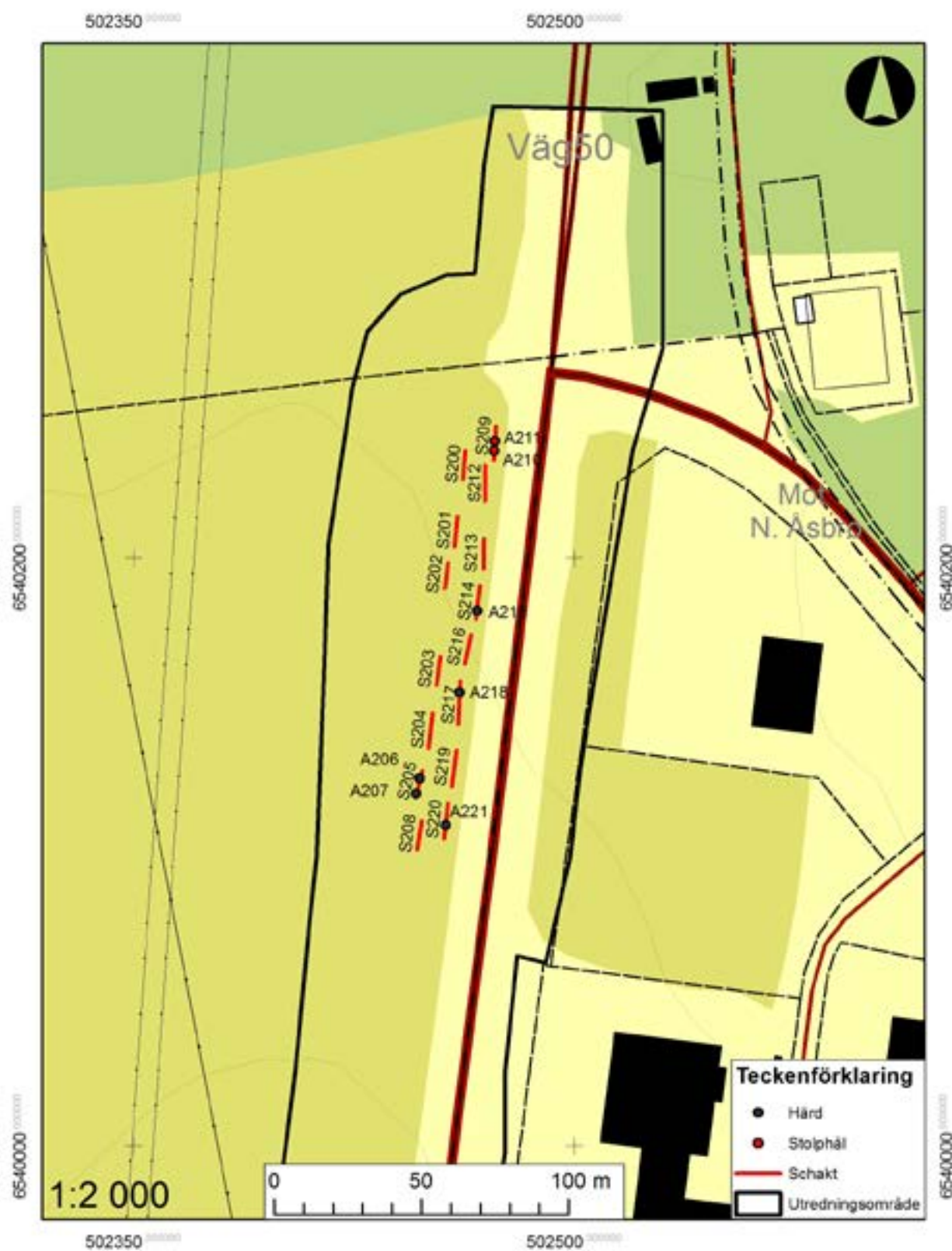
Bilaga 2. Schakttabeller

Bilaga 3. Anläggningstabell

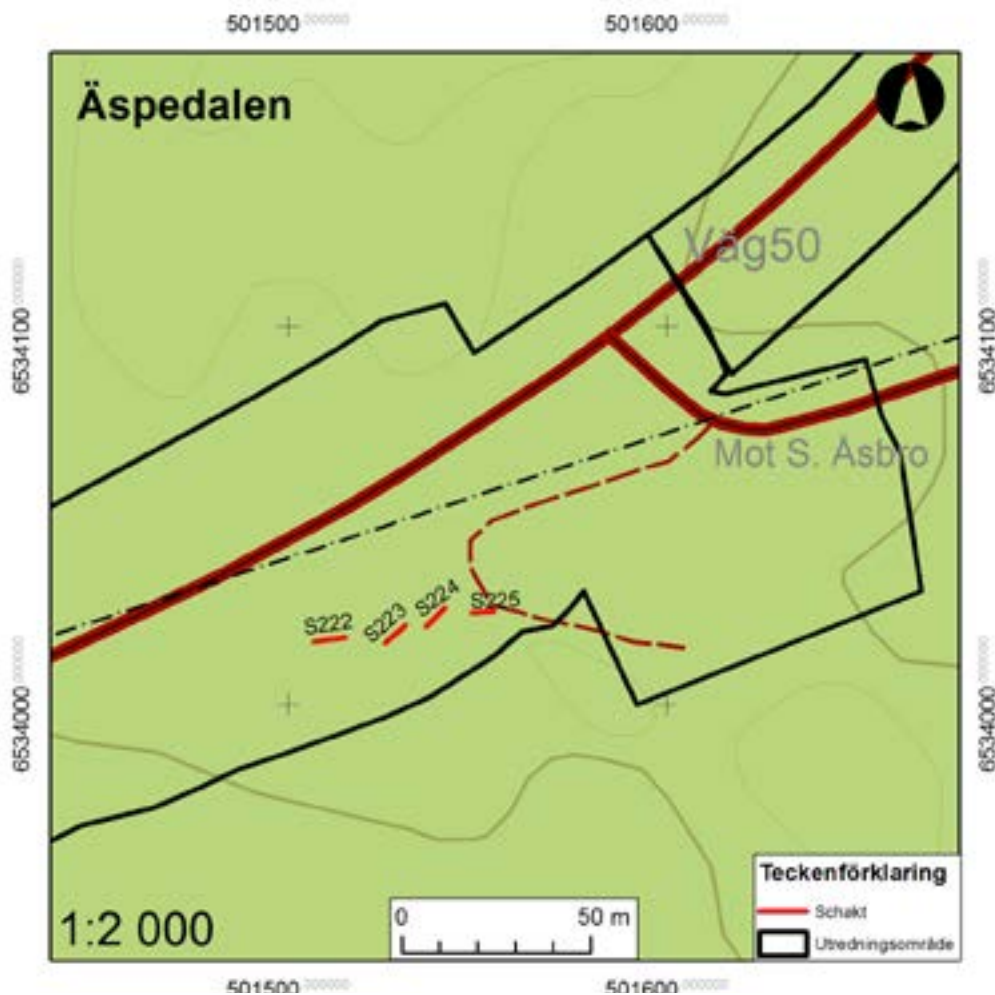
Bilaga 4. Genomgång av slagen kvarts

Bilaga 5. Makrofossilanalyser

Bilaga 1. Schaktplaner

Figur 7. Objekt 1 med schakt S200–220 och anläggningar markerade. Skala 1:2 000.

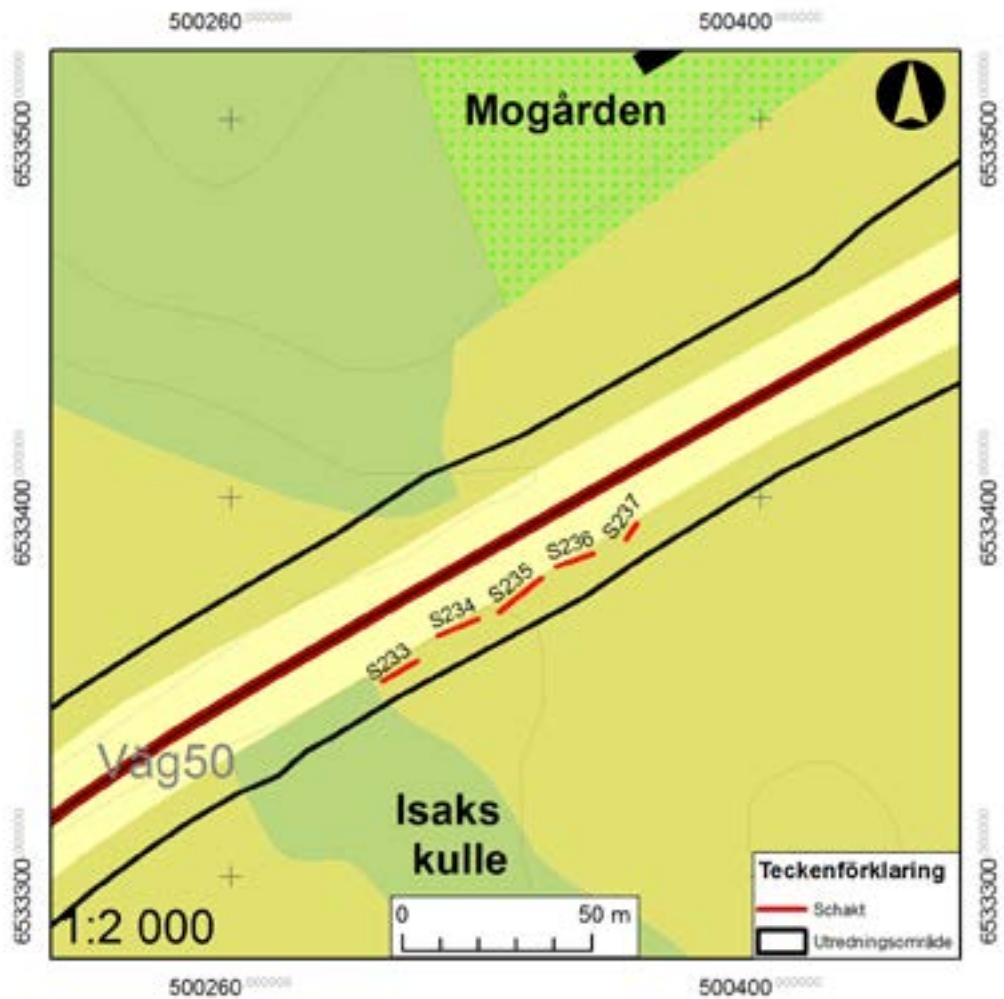

Figur 8.
Objekt 2 med
schakt S222-225
markerade.
Skala 1:2 000.

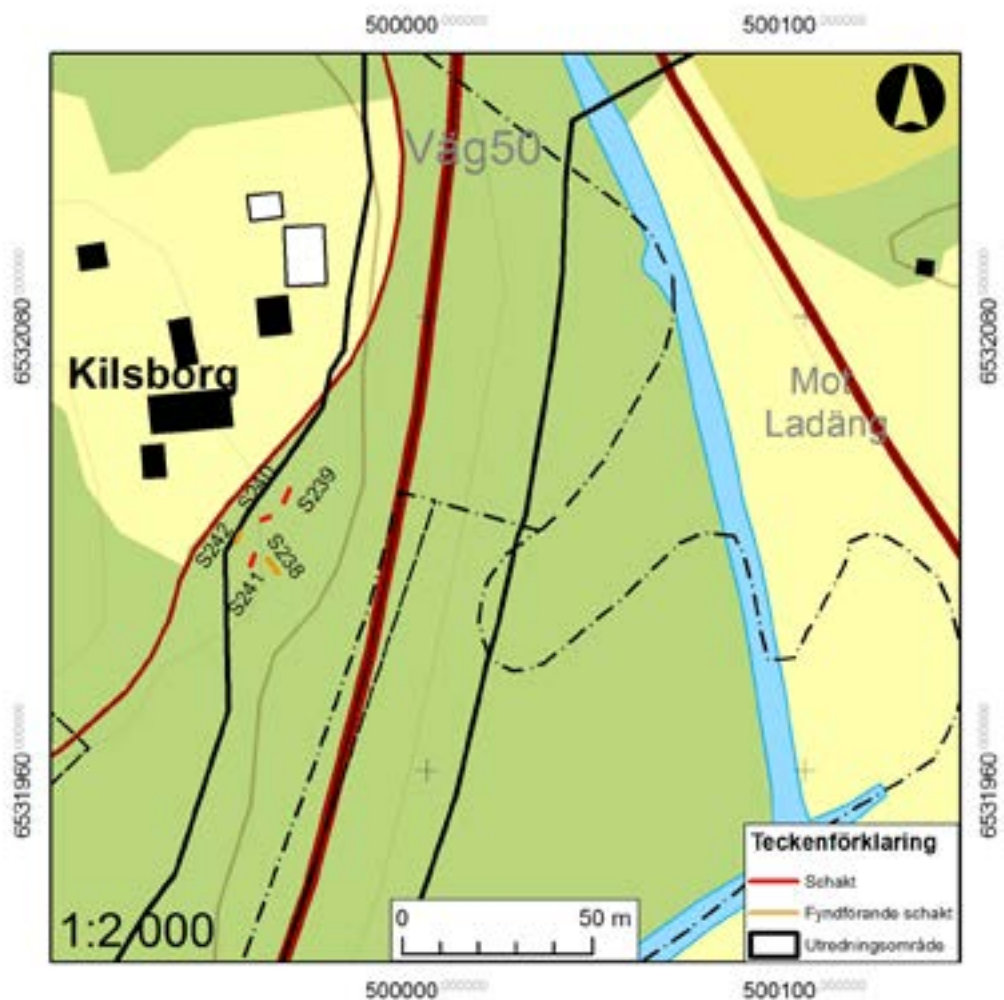

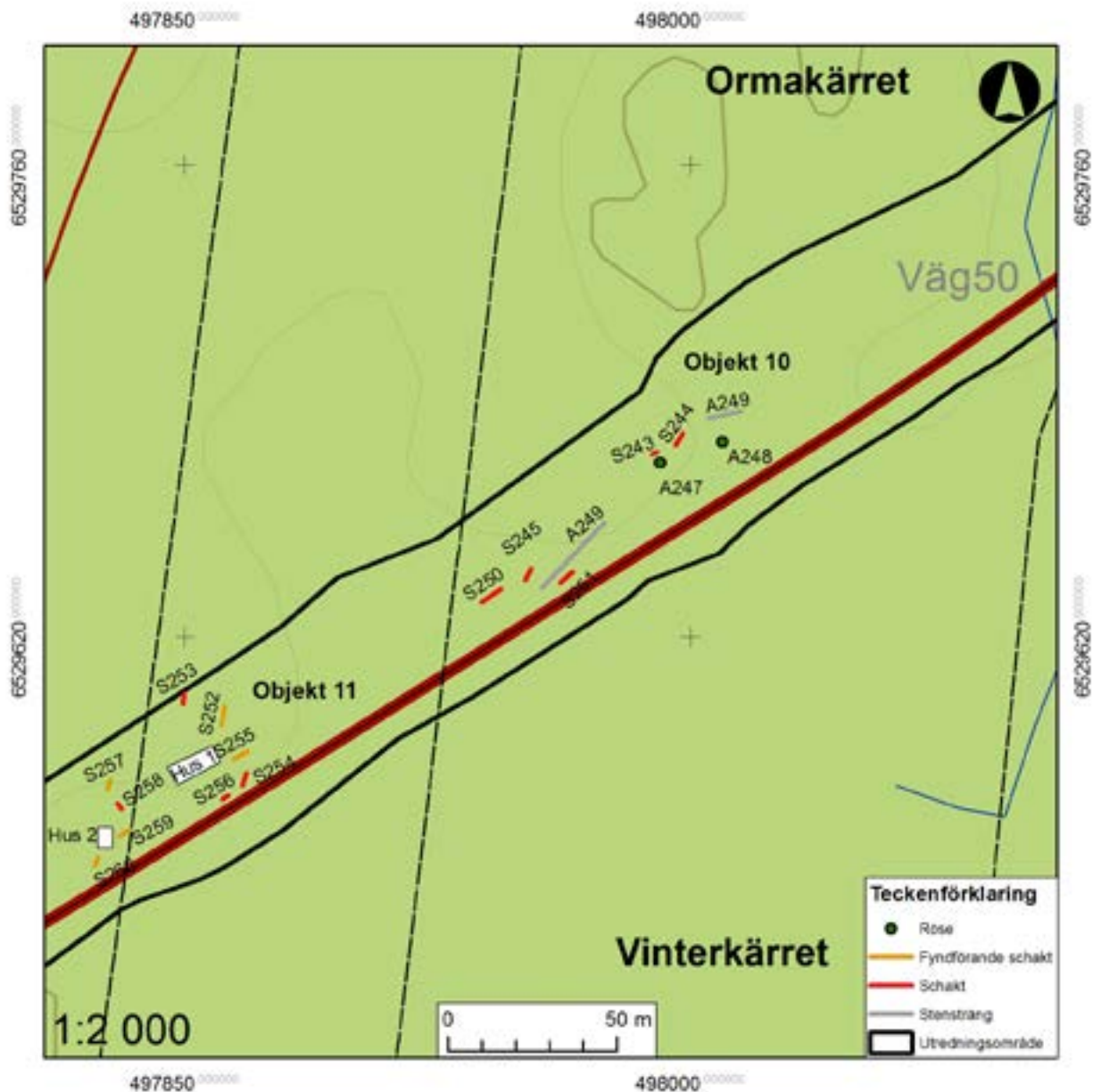
Figur 9. Objekt 3
med schakt
S227-231 samt
anläggningarna
A229 och A230
markerade.
Skala 1:2 000.

Figur 10.
Objekt 4 med
schakt S233–237
markerade.
Skala 1:2 000.

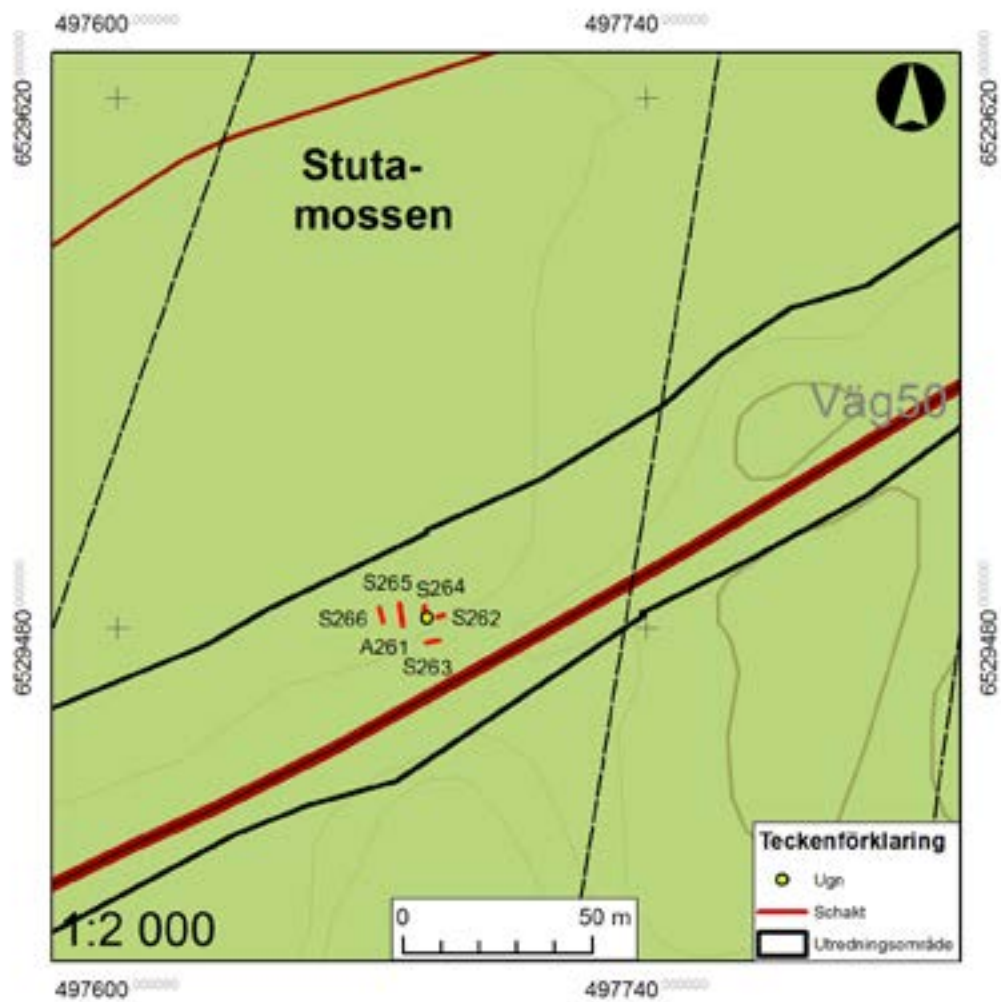
Figur 11.
Objekt 6 med
schakt S238–242.
Fyndförande
schakt markerat
med gult, övriga
med rött.
Skala 1:2 000.

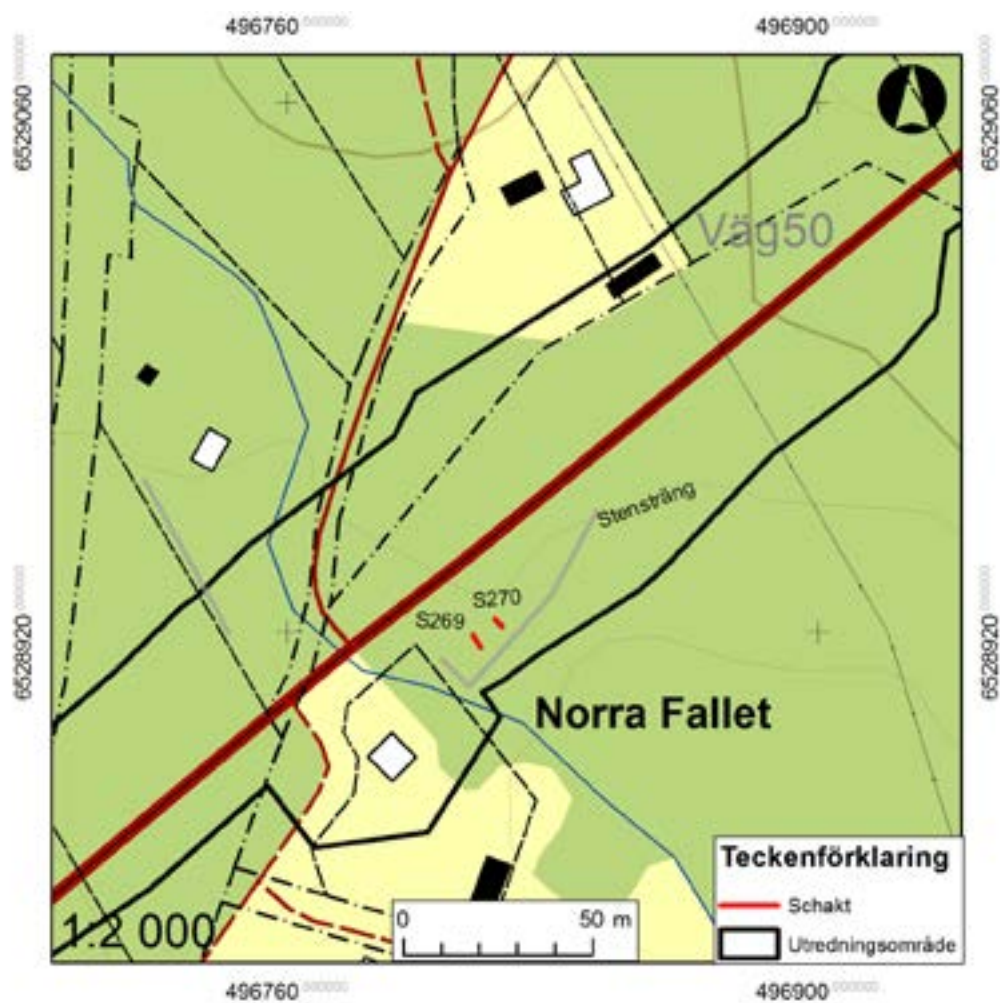
Figur 12. Objekt 10 och 11. Objekt 10 består av schakten S243–251 samt stensträngen A249. Objekt 11 innehållande schakt S252–260 där fyndförande schakt är markerat med gult och övriga schakt med rött. Här syns också hus 1 och hus 2 i vitt. Skala 1:2 000.

Figur 13.
Objekt 12 med
schakt S262-266
markerade.
Skala 1:2 000.

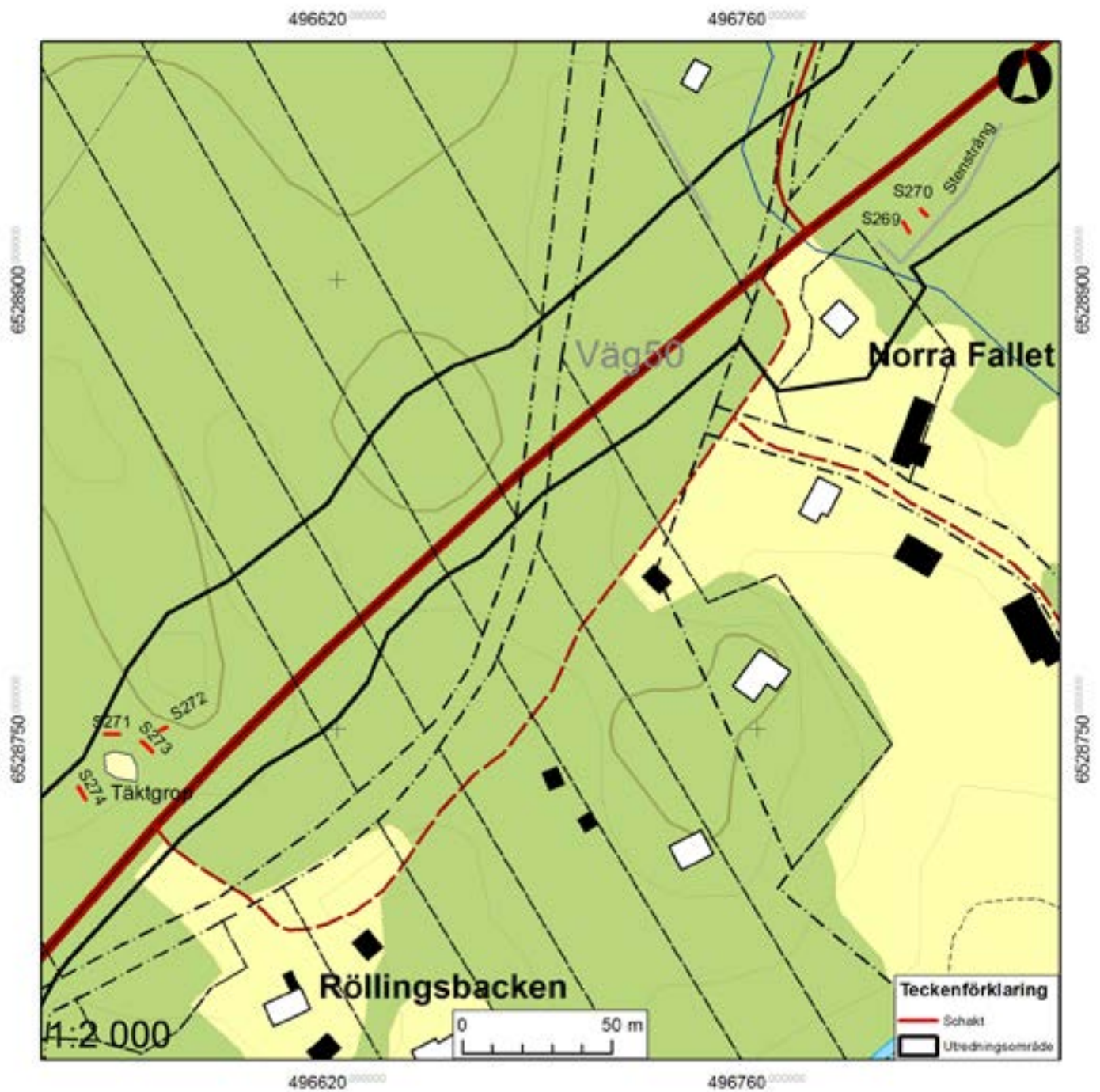

Figur 14.
Objekt 13 med
schakt S267-268
i rött samt
stensträngen
markerad i grått.
Skala 1:2 000.

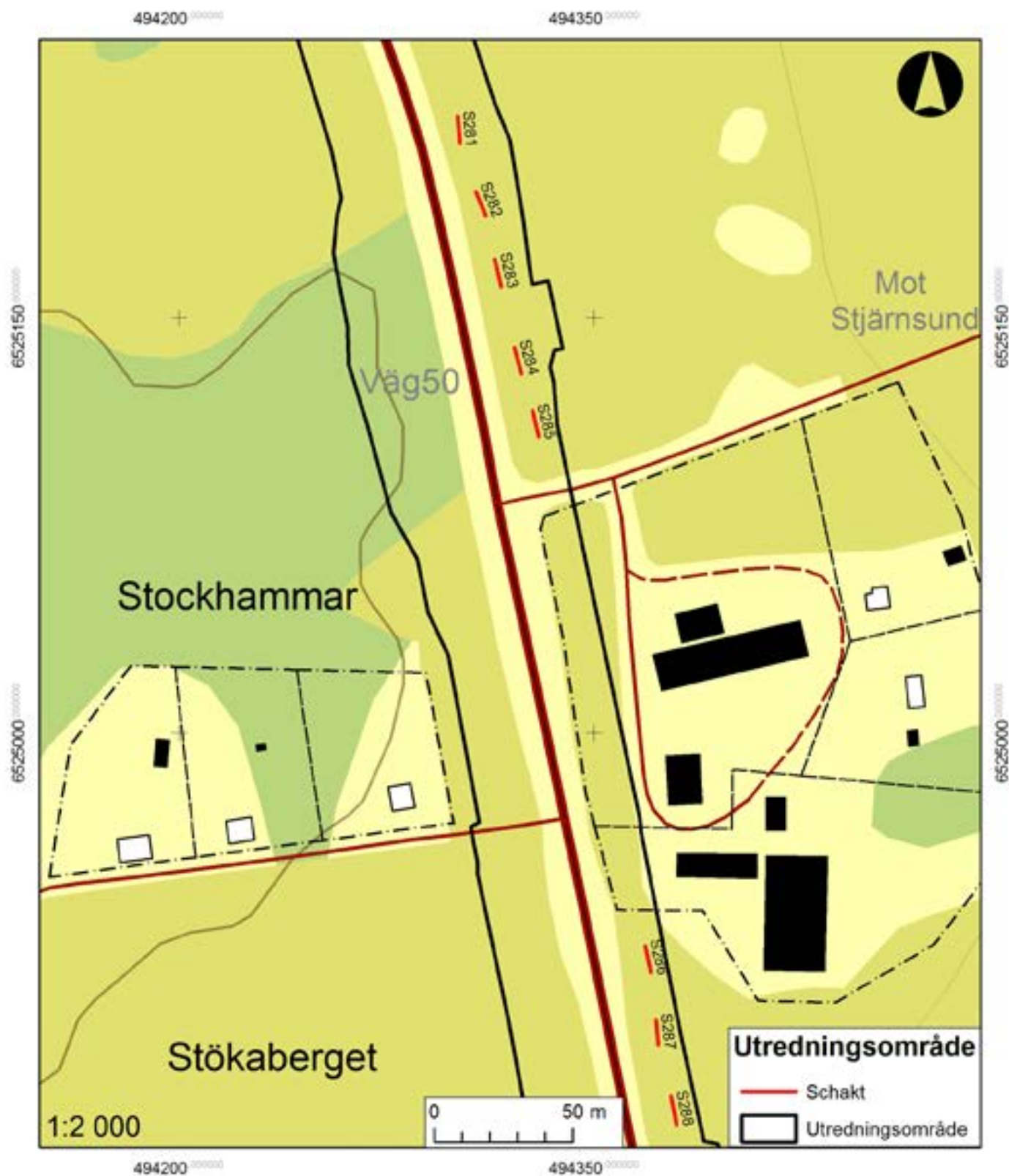
Figur 15. Objekt 14 med schakt S269–270 i rött samt stensträngen markerad med grått. Skala 1:2 000.

Figur 16. Objekt 14 och 16. Objekt 14 syns i det nordöstra hörnet. Objekt 16 med schakt S271–274 i rött markerat med rött samt täktgropen markerad med gult. Skala 1:2 000.

Figur 17. Objekt 17 och 18. Objekt 17 innehåller schakten S276–277 och objekt 18 schakten S278–280. Samtliga schakt är markerade i rött. Skala 1:2 000.

Figur 18. Objekt 20 med schakt S281–288 markerat med rött. Skala 1:2 000.

Bilaga 2. Schakttabell

Samtliga schakt hade en bredd om 1,5 meter om inget annat anges.

Objekt 1. Boplats, fornlämning					
Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
200	10	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
201	11	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
202	10	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
203	10	0,2	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
204	13	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
205	10	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla. Precis under ploglagret i övergång till sterilen fanns två anläggningar i form av hårdar.	A206 A207	
208	10	0,2	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
209	12	0,3	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla. I schaktet fanns två stycken stolphål.	A210 A211	
212	12	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla. I schaktet fanns två diken.		
213	10	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
214	11	0,3	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla. I den södra delen fanns en utplöjd härd.	A215	
216	10	0,3	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		

Objekt 1. Boplats, fornlämning (forts.)					
Schaktnr	Längd/m	Djup/m	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
217	15	0,3	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla. I den södra delen en utplöjd hård.	A218	
219	12	0,3	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla.		
220	12	0,25	Under 0,2 meter ploglager fanns gulvit mjäla. I schaktet fanns en hård.	A221	
Objekt 2. Boplatsläge, utgår					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
222	8	0,2	Under skogstorven fanns gul sand.		
223	7	0,2	Under skogstorven fanns gul sand.		
224	7	0,2	Under skogstorven fanns gul sand.		
225	6	0,15	Under skogstorven fanns gul sand.		
Objekt 3. Boplatsläge, utgår					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
226	10	0,2	Under grästorven fanns gul sand. I den norra delen berg.		
227	6	0,2	Under grästorven fanns gul sand med inslag av moränsten. I den östra delen berg.		
228	10	0,2	Under grästorven fanns gul sand		
231	6	0,2	Under 0,15 – 0,2 m plogdjup fanns gul sand med inslag av moränsten.		
232	2	0,15	Schaktet lades genom en vall eller terrassering. Vallen var uppbyggd av jord och därunder gul sand.		

Objekt 4. Boplatsläge, utgår					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
233	12	0,3	Under 0,3 meter djupt ploglager fanns gul sand.		
234	15	0,5	Under 0,4-0,5 meter djupt ploglager fanns gul sand.		
235	15	0,3-0,5	Under ploglagret som var 0,3-0,5 meter tjockt fanns gul sand.		
236	10	0,4	Under 0,3 meter ploglager fanns ett 0,1 meter tjockt lager med gulvit sand under detta lager fanns ett lager med mörk organisk silt, utdikad mosse? Schaktet grävdes inte i botten.		
237	5	0,4	Under 0,3 meter ploglager fanns gulvit sand.		
Objekt 6					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
238	5	0,2	Under 0,05 meter skogstörv fanns ett 0,1 meter tjockt lager med silt under detta gulbrun sand med inslag av grus. I schaktet hittades slagen kvarts. I schaktet fanns också utspridd skörbränd sten.		Slagen kvarts
239	4	0,1-0,15	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulvit sand.		
240	2x2	0,15	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulvit sand.		
241	3	0,2	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulvit sand.		

Objekt 6 (forts.)					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
242	3	0,2	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulvit sand. I den norra delen av schaktet fanns ett sotigt och koligt part direkt under skogstörven som uppfattades som en rotbrand men som kan vara en resterna efter en hård.		Slagen kvarts
Objekt 10					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
243	2	0,2	Under 0,15 meter skogstörv fanns brungrå sand.		
244	4	0,3	Under 0,15 meter skogstörv fanns brungrå sand. I sanden fanns skärvig sten och naturlig kvarts.		
245	4x2,5	0,3	Under 0,15 meter skogstörv fanns gulbrun sand.		
250	7x2	0,2	Under 0,15 meter skogstörv fanns gulbrun sand.		
251	5x2	0,2	Under 0,15 meter skogstörv fanns gulbrun sand.		
Objekt 11					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
252	6	0,3	Under 0,1 m skogstörv fanns ett kulturlager av grå siltig sand med moränsten. Schaktet grävdes ej i botten på grund av kulturlagret.		Keramik Fönsterglas
253	3	0,25	Under 0,1 meter skogstörv fanns brungrå sand.		
254	4	0,25	Under 0,1 m skogstörv fanns ett kulturlager av grå siltig sand med moränsten. Schaktet grävdes ej i botten på grund av kulturlagret.		

Objekt 11 (forts.)					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
255	4x5	0,2-0,4	Under torven fanns syllen till ett hus. Utanför huset fanns ett 0,15 meter tjockt kulturlager av grå siltig sand. I botten brungrå sand.		Keramik
256	2	0,2	Under 0,1 meter skogstörv fanns brungrå sand.		
257	3,5	0,15	Under 0,1 m skogstörv fanns ett kulturlager av grå siltig sand. I botten brungrå sand.		Obestämda järnföremål
258	2	0,3	Under 0,1 m skogstörv fanns ett kulturlager av grå siltig sand. I botten brungrå sand.		
259	3	0,2	Under 0,1 m skogstörv fanns ett kulturlager av grå siltig sand. I botten brungrå sand.		Keramik
260	3	0,3	Under 0,1 m skogstörv fanns ett kulturlager av grå siltig sand. I botten brungrå sand.		Mynt Oscar I
Objekt 12					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
262	1,5	0,3	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulbrun sand.		
263	3,5	0,25	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulbrun sand.		
264	2	0,3	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulbrun sand med inslag av moränsten.		
265	6	0,2	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulbrun sand med inslag av naturlig kvarts.		
266	4	0,15	Under 0,1 meter skogstörv fanns gulbrun sand.		

Objekt 13					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
267	2,5	0,15	Under 0,1 meter skogstorf fanns gul sand och moränensten.		
268	4	0,15	Under 0,1 meter skogstorf fanns 0,05 meter påfört väggrus och under detta gul sand.		
Objekt 14					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
269	4	0,15	Under 0,1 meter torv fanns moränensten och grus.		
270	3	0,15	Under 0,1 meter torv fanns sten som dumpats på platsen.		
Objekt 16					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
271	5	0,2	Under 0,15 meter torv fanns gul sand.		
272	2	0,15	Schaktet grävdes i en vall för att se vad den bestod av. Under 0,1 meter torv fanns gul sand.		
273	5	0,25	Under 0,1 meter torv fanns ett 0,15 meter tjockt lager med väggrus blandat med sand. I botten gul sand och moränensten.		
274	5	0,2	Under 0,1 meter torv fanns berg i dagen.		
Objekt 17					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
275	2	0,25	Under torven ett 0,15 meter tjockt lager av grå silt, i botten gul sand.		
276	1,5	0,1	Direkt under torven kom markbunden sten.		

Objekt 18					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
278	6	0,4	Under torven fanns ett 0,2 meter tjockt lager av mylla, under detta 0,1 meter med morängrus, i botten sand.		
279	6	0,3	Under torven fanns ett 0,15 meter tjockt lager av mylla, under detta 0,1 meter med morängrus, i botten sand.		
280	6	0,3	Under torven fanns ett 0,15 meter tjockt lager av mylla, under detta 0,1 meter med morängrus, i botten sand.		
Objekt 20					
Schaktnr	Längd	Djup	Beskrivning	Anläggningar	Fynd
281	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
282	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
283	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
284	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
285	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
286	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
287	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		
288	10	0,3-0,45	Under det 0,25-0,35 meter tjocka ploglagret återfanns ljusgrå lera.		

Bilaga 3. Anläggningstabell

Anr	Kontext	Typ	Storlek/m	Beskrivning
206	Objekt 1 S205	Härd		I norra schaktkanten syntes en härd som inte fortsatte in i schaktet bestående av svart mjäla med kolinslag och skörbränd sten.
207	Objekt 1 S205	Härd	0,6	Härdbotten mitt i schaktet. Rund med fyllning av svartgrå mjäla, kolinslag samt skörbränd sten.
210	Objekt 1 S209	Stolphål	0,15	Fyllning av brun siltig mjäla med kolstänk
211	Objekt 1 S209	Stolphål	0,17	Fyllning av brun mjäla
215	Objekt 1 S214	Härd		Utplöjd härd, syntes tydligast i den östra schaktväggen. Fyllningen var kraftigt sotig med skörbrända stenar spridda i schaktet.
218	Objekt 1 S217	Härd		Utplöjd härd, syntes som ett område med bränd sand och kol.
221	Objekt 1 S220	Härd	0,7x0,6	Härdbotten som fortsätter in i den östra schaktväggen.
229	Objekt 3	Stenpackning	1	Rund. Övertorvad med sten i ytan. Efter handavtorvning syntes löst sammanfogad sten i storleken 0,1-0,2 meter stora, kantiga. Den runda formen saknade struktur efter avtorvningen. Stenarna låg på och i sanden. Avskrivs som anläggning.
230	Objekt 3	Stenpackning	1,5	Stenpackning runt ett markfast block som var 1x0,8 meter stort. Packningen som fanns på den västra sidan bestod av skärvig sten 0,1-0,2 meter stor. I packningens botten fanns recent buteljglas.

Anr	Kontext	Typ	Storlek/m	Beskrivning
246	Objekt 10	Stenhägnad	30x1-1,5	Löper i öst-västlig riktning. Består av rundande stenar 0,25-1 meter stora, kallmurad i upptill 3-4 varv. Avslutas vid ett större block i öster.
247	Objekt 10	Röse	3x4	Oregelbundet, bestående av sten 0,2-0,7 meter stora. Övertorvat.
248	Objekt 10	Röse	3	Rund av 0,15-0,5 meter stora stenar. Övertorvat.
249	Objekt 10	Stensträng	12x1	Cirka 0,3 meter hög bestående av sten i storleken 0,2-0,45 meter. Löper i öst-västlig riktning.
261	Objekt 12	Ugn?		

Bilaga 4. Genomgång av slagen kvarts

Genomgång av slagen kvarts från Objekt 6, Kilsborg, Närke. Utredning etapp 2 för V 50

Schakt 242

1 avslag, slaget med plattformsmetod. Bra kvalitet på kvartsen.

1 avfall, sannolikt slagen men inga typiska drag för kärna eller liknande, god kvalitet på kvartsen.

Schakt 238

Avfall? God kvalitet på kvartsen men otydligt slagen.

Sammantagen bedömning

Utifrån att bara se den slagna kvarsten skulle jag vara tveksam till att tolka det som spår av boplat. Det är egentligen bara 1 avslag som är tydligt. De andra, större, bitarna är av väldigt god kvalitet men uppvisar inte några tydliga tillverkningsspår. Oftast brukar boplatserna innehålla en blandning av större och mindre bitar där de mindre bitarna dominerar i antalet. Här är det tvärtom. Ev. fornlämningsstatus beror naturligtvis på om det finns andra indikationer i schakten, keramik, skärvsten m.m.

Stiftelsen Kulturmiljövård
Christina Lindgren
2014-09-30

Bilaga 5. Makrofossilanalys

Väg 50 Åsbro-Askersund, etapp 2. Arkeologisk utredning

Analys av 4 jordprover från ett möjligt fossilt odlingsområde

Jens Heimdahl, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt, 2014-10-06

Fyra jordprover om ca 1 liter torrvolym tagna i det förmodat odlingspåverkade markskiktet floterades och våtsiktades i siktar med maskor om 2 och 0,5 mm. Det preparerade materialet genomsöktes med stereolupp.

Innehållet i alla fyra prover var snarlikt och kommenteras därför tillsammans. Materialet bestod främst av nuvarande markskikts förna och sand. Det präglades också av stora mängder träkol, förkolnade pinnar och kvistar, samt en hel del granbarr. Innehållet av träkol, ris och granbarr är i äldre odlingssammanhang typiskt för röjningsspår – rester av att avverkat skogen och eldat upp ris och brutna stubbar innan marken odlats upp. (Naturligtvis kan det också varas spår av skogsbrand, vilket i detta fall inte kan uteslutas, men skogsbränder brukar enligt undertecknads erfarenhet inte lämna lika mycket förkolnat ris och granbarr efter sig.) Eftersom granskogen är en ung företeelse som uppträder under yngre järnålder är liknande granskogsröjningar unga – ofta efterreformatiska (och någon gång medeltida). I detta fall finns också en kvallitet hos träkolet som antyder ännu yngre datum för dess tillkomst, nämligen träfragment som endast delvis förkolats, t.ex. till följd av att sur ved inte förmått brinna upp helt. Liknande träbitar kan inte bevaras särskilt lång tid i marken, som mest kanske drygt något århundrade. Utifrån detta material kan vi alltså anta att de möjliga spåren av röjningar (eller möjligen skogsbrand) i detta område troligen är från det tidiga 1900-talet, eller möjligen det sena 1800-talet.

